

หลักสูตรท้องถิ่น

เรื่อง

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางदान สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1

1. หลักการ

ตามความ มาตรา 27 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิตการ
ประกอบอาชีพตลอดจนการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรตาม
วัตถุประสงค์ที่กำหนดในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะ
ที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ซึ่งหมายถึง สถานศึกษา
ต้องจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อ
นำมาสู่การแก้ปัญหาและความต้องการของสังคม และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการ
จัดการศึกษาด้วย

หลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ พัฒนาขึ้นจากการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ใน
จังหวัดสงขลา ในเขตชุมชนบ้านบางदान ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา รวมถึงศึกษาเอกสาร
และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน
เรื่องประเพณีลากพระ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยในกระบวนการของการพัฒนาหลักสูตร ได้คำนึงถึง
ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น บริบทของสังคมไทยในท้องถิ่นเป็นหลัก โดยการนำเอาภูมิปัญญา
ชาวบ้าน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในท้องถิ่น มาเป็นสื่อการเรียนรู้และเนื้อหาในการจัดการเรียนการ
สอน โดยการมีส่วนร่วมของปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ ความสามารถ ในเรื่องของประเพณี และภูมิ
ปัญญาชาวบ้านในเรื่องของประเพณีลากพระในชุมชนบ้านบางदान และในจังหวัดสงขลา

ดังนั้น การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยให้ผู้ที่มีความรู้
ความชำนาญ หรือปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็น
กระบวนการส่งเสริม และถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านให้เป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่นพร้อมกัน
นั้นยังเป็นการแก้ไขปัญหาการละเลยภูมิปัญญาท้องถิ่นของเด็ก ๆ และเยาวชน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริม
คุณค่าอันดีงามของศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันมีค่ายิ่งของชุมชนท้องถิ่น เพื่อตอบสนองต่อ
เป้าหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสในการจัด
การศึกษาเพื่อให้ความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพปัญหา และสภาพความต้องการได้

2. จุดมุ่งหมาย

หลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ มุ่งจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้และคุณลักษณะ ดังนี้

1. เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่ต้องการนำเอาประเพณี และ ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน คือ ประเพณีลากพระ มาบรรจุไว้ในหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ของ สถานศึกษา

2. เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญ ยอมรับภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ตลอดจนเกิดเจตคติที่ดี มีความรัก ความภาคภูมิใจ และรู้คุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

3. ชุมชนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษา สนับสนุนให้มีการนำ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกระบวนการ จัดการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี อันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษต่อไป

3. โครงสร้างหลักสูตร

3.1 เนื้อหา

เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ ประกอบด้วยเนื้อหาเรื่องประเพณี ลากพระ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบางदान สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาสงขลาเขต 1 ในเขตตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งนำมากำหนดเป็นหน่วยการ เรียนรู้หนึ่งในรายวิชาพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการนำภูมิ ปัญญาชาวบ้านและปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้

3.2 หน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีลากพระ เป็นหลักสูตรเป็นรายวิชา พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กำหนดเวลาเรียนทั้งหมด 16 ชั่วโมง ซึ่ง ประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้และมาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ

1.1 หน่วยประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น	จำนวน 2 ชั่วโมง
1.2 หน่วยประเพณีลากพระของชาไต	จำนวน 4 ชั่วโมง
1.3 หน่วยเรือพระที่คงคุณค่า	จำนวน 4 ชั่วโมง
1.4 หน่วยสรรสร้างตัวเรือพระ	จำนวน 6 ชั่วโมง

2. มาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 ปฏิบัติตนตามหน้าที่การเป็นพลเมืองดีตามกฎหมาย ประเพณีและวัฒนธรรมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์

มาตรฐาน ส 4.2 เข้าใจพัฒนาการของมนุษย์ชาติจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ในแง่ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง ตระหนักถึงความสำคัญ และสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

มาตรฐาน ส 4.3 เข้าใจความเป็นมาของชนชาติไทย วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย มีความภูมิใจและธำรงความเป็นไทย

3. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่ 2 (ประถมศึกษาปีที่ 4-6)

1) ภูมิใจและชื่นชมในความเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยของตนเอง และบุคคลอื่นในระดับกลุ่ม สังคมท้องถิ่น และประเทศชาติ

2) ตระหนักถึงสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี ในท้องถิ่นและประเทศ รวมทั้งเข้าใจในเรื่องสิทธิเด็ก เพื่อคุ้มครองปกป้องตนเองและผู้อื่น ตลอดจนปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัวและชุมชน

3) เข้าใจปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์และการดำเนินชีวิตของตนในจังหวัด ภาค และประเทศ

4) เข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างสรรค์วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมท้องถิ่น

5) รู้จักและวิเคราะห์ผลงานสำคัญที่เกิดจากการสร้างสรรค์วัฒนธรรม ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย

6) เข้าใจปัจจัยพื้นฐาน และผลกระทบจากภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

3.3 เวลาเรียน

หลักสูตรท้องถิ่นฉบับนี้ ใช้เวลาในการเรียนการสอนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โดยใช้เวลาในการทดลองใช้หลักสูตร เป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 2 ชั่วโมง รวมจำนวน 16 ชั่วโมง

4. แนวการจัดการเรียนรู้

กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ แต่ละหน่วย ประกอบด้วย

1. ขั้นนำ เป็นการสร้างความสนใจและนำเข้าสู่บทเรียน โดยบอกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วย โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเข้าร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้วย ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนความรู้เดิม เพื่อให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ได้

2. ขั้นเข้าสู่บทเรียน เป็นการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการใช้กิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจในการเรียนรู้ เช่น การวิเคราะห์สถานการณ์ การแบ่งกลุ่มการทำงาน ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย และการนำเสนอความคิดเห็นและผลงาน

3. ชั้นสรุปและวัดผล เป็นการสรุปเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ และทำการประเมินผลเมื่อเรียนจบแต่ละหน่วย โดยขั้นตอนสุดท้ายผู้เรียนได้มีโอกาสในการร่วมทำกิจกรรมในงานประเพณีลากพระด้วย เพื่อเป็นการแสดงถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่นของตนเองอย่างแท้จริงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีลากพระ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการวัดและการประเมินผลของการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นในครั้งนี้ด้วย

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) เอกสารประกอบการเรียนรู้
- 2) ภาพวีดิทัศน์
- 3) สื่อจากของจริง, รูปภาพ, การนำเสนอภาพนิ่ง (Power Point)
- 4) แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น
- 5) ใบความรู้
- 6) ใบงาน
- 7) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

6. การวัดและการประเมินผล

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และการประเมินผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการวัดและประเมินผลหลังการทดลองใช้หลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง ประเพณีลากพระ โดยวัดจากการทำแบบทดสอบการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน การร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม และใบงานที่มอบหมาย

2. ความคิดเห็นต่อหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่อง ประเพณีลากพระ ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 ความคิดเห็นของนักเรียน
- 2.2 ความคิดเห็นของครูผู้สอน
- 2.3 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านบางदान
- 2.4 ความคิดเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน

ความคิดเห็นต่อหลักสูตรท้องถิ่น เกี่ยวกับการทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่น เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้าน เรื่องประเพณีลากพระ เป็นการประเมินความคิดเห็นหลังจากผู้สอนทำการทดลองการใช้แผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้หลักสูตรแล้ว และเป็นการตรวจสอบว่าการนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลมากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 “ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น” จำนวน 2 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 “ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเรา” เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

---

1. สาระสำคัญ

ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในภาคใต้มีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนท้องถิ่นและชาวจังหวัดสงขลาเป็นอย่างมาก ซึ่งนักเรียนควรที่จะได้เรียนรู้ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญเอาไว้ เพื่อที่จะได้เกิดความตระหนักและหวงแหนในคุณค่าอันดีงามเหล่านี้ รวมถึงได้รู้ว่าชุมชนท้องถิ่นของตนเองมีประเพณีและศิลปวัฒนธรรมด้านใดบ้างที่เป็นเอกลักษณ์และเป็นจุดเด่น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมาย ความสำคัญของประเพณี และศิลปวัฒนธรรมได้
2. อธิบายความหมายของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในภาคใต้และจังหวัดสงขลา แต่ละประเภทได้
3. สามารถบอกถึงเอกลักษณ์และจุดเด่นของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

3. เนื้อหา

ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ ความหมายของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้และในจังหวัดสงขลา รวมถึงเอกลักษณ์ และจุดเด่นของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

4.1 ชั้นหน้า

- 1) ครูสนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับความเป็นมา และความสำคัญของประเพณีศิลปวัฒนธรรมในภาคใต้และในชุมชนท้องถิ่นของเรา โดยมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างครูผู้สอนกับนักเรียน
- 2) แจกจุดประสงค์การเรียนรู้
- 3) แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันเองตามความต้องการ

4.2 ชั้นเรียนรู้/กิจกรรม

1) สร้างความตระหนักให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็นในเรื่องของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเรา โดยให้นักเรียนดูภาพศิลปวัฒนธรรมในภาคใต้และจังหวัดสงขลาและสนทนาซักถามนักเรียนในประเด็นของลักษณะศิลปวัฒนธรรมที่เห็นในภาพ โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม

2) ครูผู้สอนใช้กระบวนการบรรยายและซักถามนักเรียน โดยโยงเนื้อหาจากความรู้เดิมของนักเรียน เรื่อง ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้และในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ว่ามีประเพณีใดบ้างที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่น แล้วผู้สอนคอยกระตุ้นความคิดโดยการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันหาคำตอบและแสดงความคิดเห็น แล้วโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำเนื้อหาเรื่องประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และเป็นจุดเด่นของชุมชนท้องถิ่นเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้

3) นักเรียนภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ เรื่องประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นที่ตนเองทราบในข้อที่ 2 แล้วแต่ละกลุ่มนำเสนอประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่แต่ละกลุ่มเลือกให้ความสนใจ แล้วบันทึกลงในใบงานที่ 1.1 โดยเรียงลำดับตามความสำคัญของแต่ละกลุ่ม โดยให้นำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยให้ครูผู้สอนคอยให้คำแนะนำ

4) สมาชิกทุกคนช่วยกันเลือกประเพณีในชุมชนท้องถิ่นของตนเองที่มีเอกลักษณ์ที่เด่นที่สุดเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และเป็นเรื่องที่สมาชิกส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้ โดยการลงมติจากเสียงส่วนใหญ่ในห้องเรียน แล้วบันทึกลงในใบงานที่ 1.2 เพื่อนำมาจัดลำดับความสำคัญของประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่สมาชิกในห้องได้เลือกไว้

4.3 ชั้นสรุป

1) นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเนื้อหาสาระกันเองถึงเรื่องที่ได้เลือกมาแล้ว โดยครูคอยเพิ่มเติมและชี้แนะเป็นบางครั้งเท่าที่จำเป็น

2) ครูผู้สอนขยายความรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน เกี่ยวกับประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตนเองที่คัดเลือกไว้ เพื่อใช้เป็นเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้ในชั่วโมงต่อไป

3) ครูผู้สอนสรุป และหาข้อตกลงร่วมกับนักเรียนในการเลือกประเพณี และศิลปวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งก็คือประเพณีลากพระ โดยครูผู้สอนจะต้องคอยย้ำและกระตุ้นให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของประเพณีดังกล่าว

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

5.1 ใบงาน

5.2 รูปภาพเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของภาคใต้ และจังหวัดสงขลา

6. การวัดและประเมินผล

6.1 สิ่งที่วัดและประเมินผล

- 1) ความรู้ความเข้าใจ
- 2) ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม
- 3) เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 เครื่องมือการวัดและประเมินผล

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรม

6.3 วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สัมภาษณ์ ชักถาม
- 2) สังเกตพฤติกรรม
  - ความสนใจในการเรียน
  - ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม
  - ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม/ตนเอง
  - การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการตอบคำถาม
  - การนำเสนอผลงาน
- 3) สอบถามความเข้าใจ
- 4) ตรวจงาน/ตรวจแบบทดสอบ

6.4 เกณฑ์การประเมิน

ระดับดีมาก	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	80 % ขึ้นไป
ระดับดี	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	50-79 %
ระดับต้องปรับปรุง	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	ต่ำกว่า 50 %

ใบงานที่ 1.1

ชื่อกลุ่ม.....กลุ่มที่..... ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนชื่อประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ที่ทราบและคิดว่ามีค่ามากที่สุด โดยบันทึกลงในตาราง ดังต่อไปนี้

ชื่อประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

- 1) .....
- 2) .....
- 3) .....
- 4) .....
- 5) .....
- 6) .....
- 7) .....
- 8) .....
- 9) .....
- 10) .....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. .... รองประธาน
3. .... สมาชิก
4. .... สมาชิก
5. .... สมาชิก
6. .... สมาชิก
7. .... เลขานุการ

วัน.....ที่..... เดือน.....พ.ศ. ....

ใบงานที่ 1.2

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนชื่อประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและชุมชนท้องถิ่นของตนเองที่สมาชิกในห้องคัดเลือกไว้ โดยจัดเรียงตามลำดับคะแนนที่ได้ โดยบันทึกลงในแบบบันทึกดังต่อไปนี้

1. ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและชุมชนท้องถิ่นของตนเองที่คัดเลือกไว้ตามลำดับความสำคัญ คือ

- 2.1 ..... คะแนน.....
- 2.2 ..... คะแนน.....
- 2.3 ..... คะแนน.....
- 2.4 ..... คะแนน.....
- 2.5 ..... คะแนน.....

2. ประเพณีและศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดสงขลาและชุมชนท้องถิ่นของตนเองที่คัดเลือกไว้ โดยมีคะแนนสูงที่สุด คือ

เรื่อง .....

.....

.....

ได้คะแนน .....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “ประเพณีลากพระของชาวใต้” จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 “ลากพระที่ฉันรู้จัก” เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ประเพณีลากพระ เป็นประเพณีที่สำคัญอย่างยิ่งของภาคใต้และจังหวัดสงขลา เพราะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาซึ่งมีประวัติและความเป็นมาช้านาน และเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์และสืบสานไว้ โดยเฉพาะเยาวชนคนควรที่จะให้ความสำคัญและศึกษาประวัติความเป็นมาของประเพณีลากพระ มีความภาคภูมิใจและตระหนักในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อที่จะให้คงอยู่กับสังคมและชุมชนท้องถิ่นต่อไป

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) บอกความหมาย และความสำคัญของประเพณีลากพระได้
- 2) อธิบายถึงประวัติ และความเป็นมาของประเพณีลากพระในภาคใต้และชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

3. เนื้อหา

ประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และความหมายของประเพณีลากพระ ของภาคใต้และในท้องถิ่นของตนเอง

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำ

- 1) ครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประวัติ ความเป็นมา และความสำคัญของประเพณีลากพระ ในภาคใต้และชุมชนท้องถิ่นของเรา
- 2) นักเรียนดูรูปภาพของประเพณีลากพระ และสนทนาซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้ต่างๆ ที่นักเรียนทราบเกี่ยวกับประเพณีลากพระ
- 3) แจกจุดประสงค์การเรียนรู้
- 4) แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน โดยให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันเองตามความต้องการ

4.2 ขั้นเรียนรู้/กิจกรรม

- 1) สร้างความตระหนักให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็นในเรื่องของประเพณีลากพระในภาคใต้และชุมชนท้องถิ่นของเรา โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมภายในกลุ่ม

2) ครูซักถามนักเรียน ในเรื่องของประเพณีลากพระในจังหวัดของตนเอง ว่ามีความสำคัญอย่างไรบ้าง โดยครูแจกใบความรู้เรื่องประเพณีลากพระ แล้วผู้สอนคอยกระตุ้นความคิดโดยการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันหาคำตอบและแสดงความคิดเห็น แล้วโยงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อนำเนื้อหาเรื่องประเพณีลากพระของชุมชนท้องถิ่นของตนเอง เพื่อนำเข้ามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

3) นักเรียนภายในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ เรื่อง ประเพณีลากพระที่ตนเองทราบ ทั้งในเรื่องความสำคัญของประเพณีลากพระและประวัติความเป็นมา โดยเริ่มจากชุมชนของตนเองก่อน แล้วค่อยโยงไปสู่ท้องถิ่นและจังหวัดอื่นๆ โดยครูผู้สอนคอยชี้แนะและเสริมความรู้ตามความเหมาะสมแล้วบันทึกลงในใบงานที่ 2.1

4) ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงาน รายงานหน้าชั้นเรียน

4.3 ขั้นสรุป

1) นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเนื้อหาสาระกันเองตามใบงานที่ได้รับ โดยครูคอยเพิ่มเติมและชี้แนะเป็นบางครั้งเท่าที่จำเป็นและสอดแทรกความรู้ให้กับผู้เรียน

2) ครูขยายความรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน โดยใช้สื่อการเรียนรู้ประกอบการเรียนการสอน

5. สื่อ/แหล่งเรียนรู้

5.1 ใบความรู้

5.2 ใบงาน

5.3 รูปภาพกิจกรรมในงานประเพณีลากพระ

6. การวัดและประเมินผล

6.1 สิ่งที่วัดและประเมินผล

- 1) ความรู้ความเข้าใจ
- 2) ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม
- 3) เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 เครื่องมือการวัดและประเมินผล

1) แบบสังเกตพฤติกรรม

6.3 วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สัมภาษณ์ และซักถาม
- 2) สังเกตพฤติกรรม
  - ความสนใจในการเรียน
  - ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม
  - ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม/ตนเอง
  - การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถาม

3) สอบถามความเข้าใจ

4) ตรวจสอบผลงาน/ตรวจสอบแบบทดสอบ

6.4 เกณฑ์การประเมิน

ระดับดีมาก	ปฏิบัติตามกิจกรรมได้คะแนน	80 % ขึ้นไป
ระดับดี	ปฏิบัติตามกิจกรรมได้คะแนน	50-79 %
ระดับต้องปรับปรุง	ปฏิบัติตามกิจกรรมได้คะแนน	ต่ำกว่า 50 %

ใบความรู้

เรื่อง ประเพณีลากพระ

1. ประวัติความเป็นมาของประเพณีลากพระ

ประเพณีลากพระ เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องเนื่องในพระพุทธศาสนาและเป็นพิธีที่สำคัญของชาวภาคใต้และชาวจังหวัดสงขลาเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นประเพณีที่มีความผูกพันและเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตมาเป็นเวลานาน ซึ่งประเพณีลากพระนั้นเป็นประเพณีบุญที่ทำกันในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หลังวันออกพรรษาแล้ว 1 วัน โดยพุทธศาสนิกชนพร้อมใจกันอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนบุษบกที่วางอยู่เหนือเรือ รถ ล้อเลื่อน แล้วแห่แหนชักลากไปตามลำน้ำหรือตามถนนหนทาง ถ้าท้องถิ่นใดอยู่ริมน้ำหรือมีลำคลองก็ลากพระทางน้ำ ถ้าห่างไกลลำคลองก็ลากพระทางบก แล้วแต่สภาพภูมิประเทศจะเหมาะแก่การลากประเภทไหนมากกว่ากัน ประเพณีลากพระของชาวใต้มีมาแต่โบราณและก่อให้เกิดวัฒนธรรมอื่นๆ สืบเนื่องหลายอย่าง เช่น ประเพณีการแข่งขันเรือพาย การขัน(ประชัน) โพน หรือ แข่งโพน การประชันบีด หรือ แข่งบีด กีฬาซัดตัม การทำตัมย่าง และการเล่นเพลงเรือ เป็นต้น โดยประเพณีลากพระของชาวสงขลาจะจัดขึ้นที่บริเวณสระบัว แหลมสมิหลา ในเขตเทศบาลเมืองสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เอกลักษณะที่เด่นชัดของประเพณีลากพระ คือ การสร้าง เรือพระ หรือ บุษบก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปเพื่อลากไปยังสถานที่ต่างๆ

ประวัติของประเพณีลากพระเล่ากันเป็นเชิงพุทธตำนานว่า หลังจากที่พระพุทธองค์ทรงกระทำยมกปาฏิหาริย์ปราบเดียรถีย์ ณ ป่ามะม่วง กรุงสวตถิแล้ว ได้เสด็จไปจำพรรษา ณ สวรรค์ดาวดึงส์ เพื่อโปรดพุทธมารดาจนสิ้นสมัยพรรษาแล้วเสด็จกลับมาบนุษย์โลก พระอินทร์ จึงนิimitบันไดทอดจากสวรรค์ลงสู่มนุษย์โลกที่ใกล้ประตู “นครสังกัสสะ” เป็นบันไดทองเบื้องขวามือบันไดแก้วอยู่กลางและบันไดเงินอยู่เบื้องซ้าย พระพุทธองค์เสด็จกลับบันไดแก้ว (อันมีนยะ เป็นปรัชญาว่า เลือกเดินทางสายกลางหรือมัชฌิมาปฏิปทา) พุทธศาสนิกชนทราบกำหนดนี้จากพระโมคคัลลานว่าพระพุทธองค์เสด็จถึงประตูนครสังกัสสะในเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ต่างปรายปลื้มยินดีพากันไปรอรับเสด็จ พร้อมด้วยเตรียมภัตตาหารไปถวายอย่างล้นหลามจนมิอาจเข้าไปถวายถึงพระพุทธองค์ได้ทั่วทุกคน ผู้ที่ไม่อาจเข้าไปใกล้ได้มีจำนวนมากนั้นต่างก็มีศรัทธาแรงกล้าจึงใช้ใบไม้ห่อภัตตาหารแล้วยื่นต่อกันบ้าง โยนบ้าง ปาบ้าง ตามตำนานว่าด้วยแรงอธิษฐานและอภินิหารแห่งพระพุทธองค์ ภัตตาหารเหล่านั้นไปตกในบาตรของพระพุทธองค์ทั้งสิ้น (อันนี้คือที่มาของการนำข้าวเหนียวมาห่อด้วยใบกะพ้อเป็นรูป 3 มุมคล้ายข้าวต้มลูกโยนที่ภาษาถิ่นเรียกว่า “ตัม”)

ประเพณีลากพระ นอกจากเป็นพิธีที่เนื่องมาจากตำนานในพุทธศาสนาแล้วยังผนวกความเชื่อว่างานบุญลากพระเป็นงานขอฝนเพื่อการเกษตร ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาลเนื่องจากประเพณีลากพระจัดกระทำในช่วงที่ภาคใต้เริ่มเข้าฤดูฝน ชาวไร่ชาวนาจึงต้องการให้ฝนตก

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเพณีลากพระของชาวใต้และชาวจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของชาวบ้านที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมานับแต่ครั้งโบราณกาลมาจนถึงปัจจุบัน

2. ความสำคัญของประเพณีลากพระ

ประเพณีลากพระ เป็นประเพณีอันดีงามของชาวไทยและจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะพุทธศาสนิกชนสมควรจะช่วยกันฟื้นฟูรักษาเอาไว้ เพราะนอกจากได้บุญได้กุศลแล้วยังเป็นประเพณีที่สนุกสนาน แสดงออกถึงความสามัคคี ความรัก ความร่วมมือร่วมใจกัน อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ การที่คนหมู่มากมารวมกันด้วยแรงศรัทธานั้น ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันอันมั่นคงยาวนาน ซึ่งเป็นลักษณะอุปนิสัยใจคอของคนไทยมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีลากพระ จึงเป็นการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียง สามัคคีพร้อมใจกันของประชาชนในภาคใต้และชาวสงขลาในการทำบุญทำทาน จึงได้ให้สาระและความสำคัญ ดังนี้

1. ชาวบ้านเชื่อว่า อาณิสสส์ในการลากพระ จะทำให้ฝนตกตามฤดูกาล เกิดคติความเชื่อว่า "เมื่อพระหลบหลัง ฝนจะตกหนัก" นมพระจึงสร้างสัญลักษณ์พญานาค เพราะเชื่อว่าให้น้ำการลากพระจึงสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเกษตร

2. เป็นประเพณีที่ปฏิบัติตามความเชื่อว่า ใครได้ลากพระทุกปี จะได้บุญมากส่งผลให้พบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นเมื่อเรือพระลากผ่านหน้าบ้านของใคร คนที่อยู่ในบ้านจะออกมาช่วยลากพระ และคนบ้านอื่นจะมารับทอดลากพระต่ออย่างไม่ขาดสาย

3. เกิดแรงบันดาลใจ แต่งบทร้อยกรองสำหรับขับร้องในขณะที่ช่วยกันลากพระ ซึ่งมักจะเป็นบทกลอนสั้น ๆ ตลก ขบขัน และโต้ตอบกัน ได้ฝึกทั้งปัญญาและปฏิภาณไหวพริบ

ดังนั้น ประเพณีลากพระ จึงเป็นประเพณีอันสำคัญยิ่งของชาวภาคใต้ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณกาล เพื่อแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาในภาคใต้นั้นเอง นอกจากนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความสามัคคี ความเสียสละที่ชาวบ้านกับทางวัดร่วมมือเสียสละเวลา ทรัพย์สิน และกำลังกาย ในการทำงานร่วมกัน และเป็นศูนย์รวมของการพบปะสมาคม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันในการทำงานร่วมกัน และเป็นศูนย์รวมของช่างฝีมือชาวบ้านมาระดมกันทำงาน ประเพณีลากพระจึงมีส่วนสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

ประเพณีลากพระ

ความหมาย

“ประเพณีลากพระ” เป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องเนื่องในพระพุทธศาสนาที่สำคัญของชาวล้านนา ซึ่งจัดกระทำกันในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 หลังวันออกพรรษา 1 วัน

ประวัติและความเป็นมา

หลังจากพระพุทธเจ้าเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อโปรดพุทธมารดาจนสิ้นสมัยพรรษา แล้วจึงเสด็จกลับมาสู่มนุษยโลก เมื่อพุทธศาสนิกชนทราบข่าวต่างปรารถนาจะไปรับเสด็จในเช้าตรู่ของวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 เพื่อเตรียมถวายภัตตาหารกันอย่างล้นหลาม จนบางคนมีอาจเข้าไปถวายใกล้ๆ ได้ แต่ก็ไม่ยอมยอให้อาหารเข้าไปให้ภัตตาหารแล้วยืนต่อๆ กันไป หรือโยนบ้าง ปาบ้าง ซึ่งอาหารเหล่านั้นก็ไปตกลงที่บาตรของพระพุทธองค์ทั้งสิ้น (อันนี้จึงเป็นที่มาของการนำข้าวเหนียวมาห่อด้วยใบกะพ้อเป็นรูป 3 มุม คล้ายลูกต้มโยนที่ภาษาถิ่นเรียกว่า “ต้ม”)

ความสำคัญ

เป็นประเพณีอันดีงามของชาวล้านนา ที่แสดงออกถึงความรัก ความสามัคคี ของประชาชนและความพร้อมเพรียงในการทำบุญทำทาน ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ คือ

1. ความเชื่อที่ให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล
2. จะได้บุญกุศล
3. เกิดแรงบันดาลใจในด้านการประพันธ์หรือยกทรงและการขับร้อง

ใบงานที่ 2.1

ชื่อกลุ่ม.....กลุ่มที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. ประเพณีลากพระ คือ อะไร

.....
.....
.....
.....
.....

2. ประเพณีลากพระมีประวัติและความเป็นมา อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....

3. นักเรียนคิดว่าประเพณีลากพระมีความสำคัญอย่างไร เพราะอะไร

.....
.....
.....
.....
.....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. .... รองประธาน
3. .... สมาชิก
4. .... สมาชิก
5. .... สมาชิก
6. .... สมาชิก
7. .... เลขานุการ

วัน.....ที่..... เดือน.....พ.ศ. ....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 “ประเพณีลากพระของชาวใต้” จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 “ลากพระในท้องถิ่นของฉัน” เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ประเพณีลากพระ เป็นประเพณีที่สำคัญอย่างยิ่งของภาคใต้และชาวจังหวัดสงขลา ซึ่งมีประวัติความเป็นมาช้านานและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์และสืบสานไว้ โดยเฉพาะชุมชนบ้านบางदान มีประเพณีลากพระเป็นจุดเด่นของชุมชนทั้งในเรื่องการสร้างเรือพระและการจัดงานประเพณีลากพระ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องของการสร้างเรือพระ และประเพณีลากพระของชุมชนบ้านบางदानอยู่หลายท่าน ที่สามารถนำความรู้เหล่านี้มาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายความเป็นมาของการจัดงานประเพณีลากพระ และช่วงเวลาในการจัดงานประเพณีลากพระได้
- 2) อธิบายถึงความสำคัญ และลักษณะเด่นของประเพณีลากพระในชุมชนบ้านบางदानได้
- 3) อธิบายถึงลักษณะของกิจกรรมต่างๆ ที่มีในงานประเพณีลากพระได้

3. เนื้อหา

เอกลักษณ์ และความสำคัญของประเพณีลากพระในชุมชนบ้านบางदान ความเป็นมาและช่วงเวลาในการจัดงานประเพณีลากพระ รวมถึงกิจกรรมที่สำคัญในงานประเพณีลากพระ

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำ

- 1) ทบทวนความรู้เดิมเมื่อชั่วโมงที่ผ่านมา โดยครูผู้สอนและนักเรียนร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความรู้ด้วยกัน
- 2) ครูผู้สอนสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับประเพณีลากพระ ในชุมชนบ้านบางदान และชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดสงขลาและให้นักเรียนดูวีดิทัศน์เกี่ยวกับเรื่องของงานประเพณีลากพระของจังหวัดสงขลา และกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นในปีที่ผ่านมา
- 3) แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกล่าวถึงภูมิปัญญาชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับประเพณีลากพระ ว่ามีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างไร โดยแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงการนำปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนบ้านบางदानเข้ามาถ่ายทอดความรู้ในเรื่องของประเพณีลากพระให้กับนักเรียน

4.4 ชั้นเรียนรู้/กิจกรรม

- 1) สร้างความตระหนักให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็นในเรื่องของประเพณีลากพระในชุมชนบ้านบางดานและความสำคัญของปราชญ์ชาวบ้าน ตามใบความรู้ที่แจกให้กับนักเรียน โดยมีรูปภาพของประเพณีลากพระประกอบการจัดการเรียนรู้ด้วย
- 2) ครูผู้สอนแนะนำปราชญ์ชาวบ้านให้กับผู้เรียนรู้จัก โดยกล่าวถึงประวัติส่วนตัวของปราชญ์ชาวบ้าน และแจ้งถึงจุดประสงค์ในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน
- 3) ปราชญ์ชาวบ้านจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการต่างๆ ในเรื่องประเพณีลากพระให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย
  - ความรู้ในเรื่องความเป็นมาของประเพณีลากพระ และช่วงเวลาการจัดงานประเพณีลากพระ
  - กิจกรรมต่างๆ ที่มีในงานประเพณีลากพระ
- 4) ครูผู้สอนคอยกระตุ้นความคิดของนักเรียนโดยการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้เรียนช่วยกันหาคำตอบและร่วมแสดงความคิดเห็น
- 5) ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย ชักถามถึงความรู้ เรื่องประเพณีลากพระที่ตนเองได้รับจากปราชญ์ชาวบ้านและชักถามในเรื่องที่สงสัย

4.5 ชั้นสรุป

- 1) นักเรียนร่วมกันอภิปรายและสรุปเนื้อหาสาระที่ได้จากการถ่ายทอดความรู้ของปราชญ์ชาวบ้านว่ามีประเด็นและความรู้เรื่องประเพณีลากพระด้านใดบ้างที่ได้รับเพิ่มเติม และข้อสงสัยที่ผู้เรียนอยากจะเรียนรู้ โดยครูและปราชญ์ชาวบ้านคอยเพิ่มเติมเนื้อหาและให้คำชี้แนะ แล้วทำแบบทดสอบในใบงาน ที่ 3.1
- 2) ครูสรุปและขยายความรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน โดยใช้สื่อการเรียนรู้อประกอบการจัดการเรียนรู้
- 3) นักเรียนสรุปเป็นรายบุคคล ส่งให้ครูตรวจ

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

- 5.1 ใบความรู้
- 5.2 ใบงาน
- 5.3 ภาพวีดิทัศน์งานประเพณีลากพระ
- 5.4 รูปภาพการจัดงานประเพณีลากพระ

6. การวัดและประเมินผล

- 6.1 สิ่งที่วัดและประเมินผล
  - 1) ความรู้ความเข้าใจ
  - 2) เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล

1) แบบสังเกตพฤติกรรม

6.3 วิธีการวัดและประเมินผล

1) สัมภาษณ์ ชักถาม

2) สังเกตพฤติกรรม

- ความสนใจในการเรียน
- ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
- ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม/ตนเอง
- การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการตอบคำถาม

3) สอบถามความเข้าใจ

4) ตรวจสอบผลงาน/ตรวจแบบทดสอบ

6.4 เกณฑ์การประเมิน

ระดับดีมาก	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	80 % ขึ้นไป
ระดับดี	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	50-79 %
ระดับต้องปรับปรุง	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	ต่ำกว่า 50 %

ใบความรู้

ก่อนพระออกจากพรรษา 7-10 วัน เวลา 3 หุ่มน จนถึงเที่ยงคืนและ ตอนใกล้รุ่ง ตี 5 (5 นาฬิกา) จนถึงรุ่งเช้า จะได้ยินเสียงตีทับ ตีโพน จากทุกวัด ซึ่งเป็นการตีคุ่มพระลาก เพื่อที่จะบอกให้รู้ว่า วัดนั้นๆ เมื่อออกพรรษาแล้วจะมีการ ลากพระ (ชักพระ, แห่พระ)

การลากพระ ชักพระ หรือ แห่พระ เป็นประเพณีที่ชาวใต้กระทำกันมาแต่โบราณ โดยได้รับการสืบทอดมาจากศาสนาพราหมณ์ คือ เออาพระอิศวร พระนารายณ์ มาแห่ในวันสำคัญ ต่อมาชาวพุทธเอากการแห่พระมาใช้ปรับให้เข้ากับตำนานทางพุทธศาสนา งานประเพณีลากพระจะเริ่มขึ้นในวัน ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ทำบุญตักบาตรและสงฆ์น้ำพระลาก กลางคืนจะมีการเฉลิมฉลอง มีเทศนาธรรมตอนพระพุทเจ้าเสด็จกลับจากดาวดึงส์ มีมหรสพแสดงตลอดทั้งคืน รุ่งขึ้นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 จะมีการตักบาตรพระ เรียกว่า “ตักบาตรหน้าล่อ” คือ จะมีบาตรตั้งเรียงรายบริเวณด้านหน้าพระลาก ให้ชาวบ้านใส่บาตร นอกจากข้าวและอาหารอย่างอื่นแล้วที่ขาดไม่ได้คือ “ต้ม” (คือ ข้าวเหนียวผัดด้วยกะทิ ห่อด้วยใบป้อเป็นรูปสามเหลี่ยมแล้วหนึ่งให้สุก) เอามาใส่บาตรด้วย เรื่องต้มนี้ยังได้ยินคำพูดที่พูดกันติดปากมาว่า “เข้าหน้าตอก ออกหน้าต้ม” (หมายความว่าเวลาเข้าพรรษา ถวายข้าวตอก เวลาออกพรรษา ถวาย ต้ม) หลังจากตักบาตรเสร็จแล้วก็อัญเชิญพระลาก พระพุทธรูปปางอุ้มบาตรขึ้นประดิษฐานบนบุษบก เรียกว่า “นมพระ” มีเชือกเส้นใหญ่ ผูกที่ต้นหน้าเรือพระแล้วช่วยกันลากเรือพระออกจากวัดแห่ไปตามที่ต่างๆ เพื่อที่ชาวบ้านร้านตลาดได้ออกมาทำบุญและถวายข้าวต้ม และอาหารสำหรับให้พระที่มากับพระลากได้ฉันเพล ตอนหลังของเรือพระมีทับ โพน กลอง ระฆัง จิ่ง ฉาบ ตีระโคมตลอดเวลา ซึ่งมีเอกลักษณ์การตีโดยเฉพาะผิดกับกระประโคมอย่างอื่น คือ ตีแล้วฟังเป็นเสียง ดังนี้ “ปะ - ตี - เห่ง - ตุม” อย่างนี้ 3 ครั้ง แล้ว “เห่ง - ตุม - เห่ง - ตุม - เห่งเห่ง - ตุมตุม - เห่ง - ตุม - เห่ง - ตุม” ตีไปอย่างนี้ตลอด พร้อมกับเสียงระฆัง จิ่งฉาบ แต่ถ้าถึงตอนที่จะให้ลากพระเร็วขึ้นก็จะตีกลองรัวจังหวะให้เร็วขึ้น เพื่อเพิ่มความสนุกสนานให้มากยิ่งขึ้นก็มีบทเพลงลากพระที่แต่งขึ้นมาร้องเป็นคำถาม คำตอบ ซึ่งจะนัดแนะกันเองของแต่ละเรือพระ แล้วแต่ละสรุหามาร้องกันให้เป็นที่สนุกเพลิดเพลิน ใกล้เที่ยงถึงเวลาพระฉันเพลจะจอดเรือพระไว้ข้างทางถวายเพลพระและถือเอาเวลานี้กินข้าวปลาอาหารที่ทำเป็นข้าวห่อมาร่วมกันกินเป็นกลุ่มๆ ตามแต่จะนัดกันไว้ กินอาหารเสร็จก็พักผ่อนกันที่ไต้ร่มไม้บ้างก็นอนเล่น บ้างก็ว่าเพลงบอกประมาณบ่าย 2 โมง ก็ลากพระกันต่อไปอีก กลางคืนก็มีมโนราห์และหนังตะลุงแสดง รุ่งเช้าวัน แรม 2 ค่ำ ได้เวลาอันสมควรก็ลากพระกลับวัด และมีข้อกำหนดว่าจะต้องลากพระกลับให้ถึงวัดก่อนค่ำ เมื่อลาก

พระถึงวัดแล้วก็ชวนกันรดน้ำผู้เฒ่าคนแก่ และเล่นสาดน้ำกันระหว่าหนุ่มสาวเป็นที่สนุกสนานกันอีกครั้งหนึ่ง

ปัจจุบันการลากพระยังมีอยู่แต่ต่างกับเมื่อก่อนมาก เพราะมีบางวัดเท่านั้น คนลากก็น้อย ประกอบกับยานพาหนะ (รถยนต์) มีจำนวนมาก การลากพระไปบนถนนจึงไม่ค่อยสะดวก แต่ถึงอย่างไรก็ตามประชาชนส่วนใหญ่และจังหวัดต่างๆ ทางภาคใต้ยังยึดถือปฏิบัติประเพณีลากพระไว้อย่างเหนียวแน่นและจัดงานกันอย่างยิ่งใหญ่ทุกๆ ปี เป็นแนวปฏิบัติสืบทอดกันมาแล้วแต่ชนกลุ่มใด หรือชุมชนจังหวัดจะจัดประเพณีหรือพิธีการในลักษณะใด ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพของภูมิประเทศในปัจจุบัน อาทิ

- จังหวัดปัตตานี อำเภอโคกโพธิ์และอำเภอยะนาระ
- จังหวัดพัทลุง อำเภอปากพะยูน
- จังหวัดชุมพร อำเภอหลังสวน
- จังหวัดสงขลา อำเภอเมืองสงขลา และอำเภอนาทวี
- จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี
- จังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอพิปูน
- จังหวัดภูเก็ต

สาระสำคัญ

ประเพณีลากพระ เป็นการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียง สามัคคีพร้อมใจกันในการทำบุญทำทาน จึงให้สาระและความสำคัญ ดังนี้

1. ชาวบ้านเชื่อว่า อานิสงส์ในการลากพระ จะทำให้ฝนตกตามฤดูกาล เกิดคติความเชื่อว่า “เมื่อพระหลบหลัง ฝนจะตกหนัก” นมพระจึงสร้างสัญลักษณ์พญานาค เพราะเชื่อว่าให้น้ำการลากพระจึงสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมเกษตรกรรม

2. เป็นประเพณีที่ปฏิบัติตามความเชื่อว่า ใครได้ลากพระทุกปีจะได้บุญกุศลมากส่งผลให้พบความสำเร็จในชีวิต จึงมีการปฏิบัติตามประเพณีและความเชื่อตลอดมา ดังนั้น เมื่อเรือพระลากผ่านหน้าบ้านของใคร คนที่อยู่ในบ้านจะออกมาช่วยกันลากพระ และคนบ้านอื่นจะมาลากพระต่อๆ กันอย่างไม่ขาดสาย

3. เป็นการแสดงออกถึงความพร้อมเพรียง ความสามัคคีพร้อมใจในการทำบุญ ทำทาน และเกิดความสนุกสนาน และเกิดแรงบันดาลใจในการแต่งบทร้อยกรองสำหรับขับร้องในขณะที่ช่วยกันลากพระ ซึ่งมักจะเป็นบทกลอนสั้นๆ ตลกขบขันและโต้ตอบกัน ได้ฝึกทั้งปัญญาและปฏิภาณไหวพริบ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าประเพณีลากพระ เป็นประเพณีอันดีงามของชาวไทยใต้และจังหวัดสงขลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง และชาวชุมชนบ้านบางดานก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในเรื่องของการจัดงานประเพณีลากพระและการสร้างเรือพระ ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมงานประเพณีลากพระประจำปีที่จัดขึ้น ณ บริเวณสระบัว แหลมสมิหลา โดยขบวนลากพระ หรือ ชักพระ ของชุมชนบ้านบางดานจะมีขบวนลากพระที่สวยงาม และเมื่อมีการประกวดตัดสินทั้งในด้านของขบวนลากพระ และตัวเรือพระ ชุมชนบ้านบางดานก็จะได้รับรางวัลชนะเลิศเกือบทุกปีซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าชุมชนบ้านบางดาน เป็น

ชุมชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์และจุดเด่นในเรื่องของการสร้างเรือพระ และการจัดงานประเพณีลากพระ ของจังหวัดสงขลาเลยทีเดียว ซึ่งเยาวชนและพุทธศาสนิกชนสมควรจะช่วยกันฟื้นฟู รักษาเอาไว้ เพราะนอกจากจะได้บุญได้กุศลแล้ว ยังเป็นประเพณีที่สนุกสนานแสดงออกถึงความสามัคคี ความรัก ความร่วมมือร่วมใจกัน อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ การที่คนหนุ่มมารวมกันด้วยแรงศรัทธานั้น ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันอันมั่นคงยาวนาน ซึ่งเป็นลักษณะอุปนิสัยใจคอของคนไทยมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และที่สำคัญยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่ายิ่งของชุมชนอีกด้วย

กิจกรรมประจำประเพณี แต่ละสถานที่อาจจะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมและค่านิยมของชุมชนนั้นๆ กิจกรรมที่มีในงานประเพณีลากพระ ได้แก่

1. **ประกวดเรือพระ** หลักเกณฑ์และวิธีคัดเลือก ตัดสินแพ้ชนะ พิจารณาถึงความสวยงาม ส่งเสริมอนุรักษ์ประเพณีชาวภาคใต้ทั้งเรือพระบกและเรือพระน้ำ ได้ประดับด้วยสิ่งประดิษฐ์อันวิจิตรการตา เช่น เรือพระบกคานรองร้านม้าและสลักเป็นพญานาค 2 ตัว ยกหัวชูหงอนสะบัดหาง เลื้อยเคียงคู่ประคองบุษบกไปตามเส้นทาง ยิ่งดูยิ่งเพิ่มศรัทธาเราใจ จนเข้าไปร่วมขบวนโดยไม่รู้สึกละอายหน่าย

2. **การแข่งขันตีโพน** ซึ่งเป็นกลองชนิดหนึ่ง หัวสอบท้ายสอบตัวตีโพนทำด้วยไม้ชิงด้วยหนังหัวท้าย มีฆารอง ตีด้วยฝ่ามือ (ภาษาถิ่นบางแห่งเรียกว่า “ปัด”) เข้าทำการแข่งขันครั้งละคู่ตัดสินโดยการฟังเสียงเป็นสำคัญ วิธีแข่งขัน เรียงตีโพนตามกัน 2 โบน โบนแรกจะตั้งเสียงตีก่อน โบนที่ 2 จะตัดเสียงทีหลัง คณะกรรมการจะดับฟังเสียงทางด้านหลังของตีโพนทั้ง 2 โบน และต้องอยู่ห่างไกล จึงสามารถแยกเสียงตั้งและเสียงตัดได้ดี คู่แข่งขันจะสลับวางด้านหน้าและด้านหลังอย่างน้อยคนละหนึ่งครั้งตีโพนอีกประเภทหนึ่ง ตีด้วยไม้ ผู้ตีกลองต้องแข็งแรง วิธีแข่งขันจะตีแรงๆ รัวเร็วๆ และช่วงเวลาตียาวนาน ผลัดเปลี่ยนตีโพนคนละครั้ง

การตีโพน (กลอง) เป็นการตีเพื่อควบคุมจังหวะในการลากพระ ขบวนพระลากของของแต่ละวัดก็จะมีผู้ตีโพนอยู่บนขบวน และเมื่อผ่านวัดต่างๆ ก็จะมีการตีโพนทำท่ายกกัน ทำให้มีการแข่งขันตีโพนเกิดขึ้น และทางจังหวัดพัทลุงก็ได้จัดให้มีการแข่งขันตีโพนขึ้นเป็นประจำทุกปี ในเทศกาลลากพระเดือน 11 โพนที่นำมาตีประโคม นิยมใช้กัน 2 โบน เป็นเสียงแหลม 1 โบน ทุ่ม 1 โบน ยิ่งใกล้วันลากพระก็อาจจะประโคมกันตลอดทั้งคืน ผู้ที่ประโคมมักเป็นศิษย์วัด หรือ อุบาสกที่อยู่ใกล้ๆ วัดโดยปกติจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันตี อาจตีคนเดียว 2 โบน หรือคนละโบนสลับเสียงกัน และเชื่อกันว่าผู้ร่วมคุมโพนจะได้บุญกุศลด้วย แต่เนื่องจากวัดส่วนมากจะอยู่ในละแวกเดียวกัน เสียงโพนที่ตีดังออกไปไกลบางครั้งชาวบ้านก็ไม่ว่าว่าเป็นเสียงโพนของวัดใด จึงทำให้วัดต่างๆ แข่งเสียงโพนกันว่า โพนของวัดใดเสียงดังกว่ากัน การแข่งโพนแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1) **การแข่งขันมือ** (ตีท่น) การแข่งขันแบบนี้ไม่ค่อยนิยมเพราะต้องใช้เวลานานแข่งขันจนผู้ตีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดมืออ่อน หรือหมดแรง จึงตัดสินแพ้ชนะ

2) **การแข่งขันเสียง** การแข่งขันแบบนี้เป็นที่นิยมกันมากในปัจจุบันเพราะใช้เวลาสั้นๆ ก็สามารถคัดเลือกผู้ชนะได้

การแข่งขันตีโพน

3. **การแข่งขันเรือยาว** กำหนดรุ่นตามจำนวนฝีพาย กติกาการและวิธีแข่งขัน ตัดสินการแพ้ชนะที่ความเร็วช้ากว่ากันตั้งแข่งขันเรือยาวทั่วไป

4. **การแข่งขันชกหมตัม** เป็นกีฬาที่รุนแรง ผู้แข่งขันต้องตาเร็ว มือเร็ว มีทักษะในการขว้างปาแม่เหล็กด้วยอุปกรณ์ในการแข่งขัน คือ หมตัมสามเหลี่ยมและจัดทำเป็นหมตัมชนิดแข่งขันเฉพาะบางแห่งใช้ข้าวเหนียวผสมทรายห่อด้วยใบกะพ้อตัม หรือหนึ่งจนแห้งให้ข้าวเหนียวแข็ง วิธีแข่งขันแข่งเป็นคู่ๆ และใช้สนามกว้างๆ ผู้ชมยืนห่างจากนักกีฬาในระยะที่ปลอดภัย เตรียมการโดยคู่แข่งมีหมตัมข้างละ 30-40 ลูก ยืนห่างกันประมาณ 12 เมตร กติกาในการแข่งขันใช้หมตัมปาให้คู่แข่งร่างกายของคู่แข่งให้มากที่สุด ห้ามปาต่ำกว่าเขมขัด” เมื่อหมดหมตัมนับจำนวนที่ปาคู่แข่งร่างกายคู่แข่งเป็นสำคัญ เมื่อจบกิจกรรมต่างวัดต่างลากเรือพระของตนกลับอย่างสนุกสนานและสั่งลาก่อนจาก เพื่อฝากมิตรกันต่อไป

การแข่งขันชกตัม

5. **การแสดงหนังตะลุง และการแสดงมโนราห์** การแสดงศิลปะพื้นบ้านเหล่านี้ก็ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่ช่วยทำให้งานลากพระสนุกสนาน รื่นเริง ถึงแม้ว่ากิจกรรมเหล่านี้จะไม่เกี่ยวข้องกับประเพณีลากพระ และที่สำคัญในในงานนี้ มีการประกวดขบวนแห่บนพนมพระ ซึ่งจะมีวัดที่นำเรือพระลากมา ประชันความสวยงามมากมาย หลายวัด

“...งานประเพณีลากพระ จะเป็นงานเทศกาลบุญกุศลเท่านั้นก็หาไม่ได้
แต่เป็นประเพณีที่เสริมสร้างความสามัคคี อหุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวภาคใต้
และจังหวัดสงขลาให้สืบสานไปสู่เยาวชนรุ่นหลัง
และคงเป็นมรดกสังคมคงอยู่คู่ไทยถิ่นใต้
ตราบชั่ววันจันทร์...”

ใบงานที่ 3.1

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนอธิบายถึงช่วงเวลาในการจัดงานประเพณีลากพระ พอสังเขป

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. นักเรียนคิดว่าประเพณีลากพระในจังหวัดสงขลามีความเหมือนและความแตกต่างกับจังหวัดอื่น ๆ อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. ประเพณีลากพระของจังหวัดสงขลาและชุมชนบ้านบางตานมีลักษณะเด่น อย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. กิจกรรมที่จัดขึ้นในงานประเพณีลากพระ มีกิจกรรมอะไรบ้าง และนักเรียนอยากจะให้มีกิจกรรมอื่นๆ นอกเหนือจากกิจกรรมเหล่านี้ หรือไม่ ถ้ามีน่าจะเป็นกิจกรรมอะไรที่นักเรียนต้องการ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 “เรือพระที่คงคุณค่า” จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 “เรือพระ” เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

“เรือพระ” หรือ “บุษบก” เป็นพาหนะที่ใช้ในการชัก ลาก จูง ในขบวนแห่แห่นของงานประเพณีลากพระ ซึ่งเรือพระในแต่ละแห่งจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามประเภทของการใช้งาน เช่น เรือพระทางน้ำ เรือพระทางบก สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูปเพื่อลากไปยังสถานที่ต่างๆ รูปแบบของเรือพระในอดีตนั้นตัวลำเรือพระจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีบุษบกตั้งอยู่ตรงกลางด้านบน ส่วนหัวและหางพญานาคจะทำไว้ที่บริเวณจุดที่เห็นว่าเหมาะสม ส่วนการประดิษฐ์ตกแต่งก็ใช้ศิลปะแบบง่าย ๆ เช่น ธง ฉัตร เป็นต้น

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) เข้าใจความหมายของเรือพระ และความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ของตัวเรือพระได้
- 2) บอกลักษณะของพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ที่ใช้ประดิษฐานบนเรือพระได้
- 3) อธิบายถึงความแตกต่างของเรือพระทางบกและเรือพระทางน้ำได้

3. เนื้อหา

ลักษณะสำคัญของเรือพระ ความหมายและองค์ประกอบต่างๆ ของเรือพระ, พระพุทธรูปปางต่างๆ ที่ใช้ประดิษฐานบนเรือพระ และความแตกต่างของเรือพระทางบกและทางน้ำ

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำ

1) ครูสนทนากับนักเรียน และทบทวนความรู้เดิมในบทเรียนชั่วโมงที่ผ่านมา โดยโยงความรู้และเนื้อหาเข้าสู่เรื่องของเรือพระที่ใช้ในงานประเพณีลากพระ โดยมีรูปภาพของเรือพระมาประกอบประกอบการจัดการเรียนรู้

2) ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องของเรือพระที่ตนเองรู้จักและได้พบเห็นมาโดยครูคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถามเพิ่มเติม โดยมีใบความรู้ในเรื่องของเรือพระ การสร้างเรือพระ และองค์ประกอบต่างๆ ของตัวเรือพระเพื่อใช้ในการประกอบการเรียนจัดการเรียนรู้

4.2 ชั้นเรียนรู้/กิจกรรม

1) สร้างความตระหนักให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็นในเรื่องของเรือพระในจังหวัดสงขลา และหมู่บ้านบางดาน โดยสอดแทรกความรู้ในเรื่องของความหมาย ลักษณะสำคัญ องค์ประกอบของเรือพระ พระพุทธรูปปางต่าง ๆ ที่ใช้ประดิษฐานบนเรือพระและประเภทของเรือพระให้กับผู้เรียนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคอยให้ความรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้

2) นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงความรู้เรื่องเรือพระ ที่ตนเองได้รับ และซักถามในเรื่องที่สงสัยและแสดงความคิดเห็น

4.3 ชั้นสรุป

1) ครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านสรุปและขยายความรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน และมอบหมายงานให้นักเรียน ตามใบงานที่ 4.1

2) นักเรียนสรุปเป็นรายบุคคล ส่งให้ครูตรวจ

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

5.1 ใบความรู้

5.2 ใบงาน

5.3 รูปภาพเกี่ยวกับเรือพระและองค์ประกอบส่วนต่างๆ ของเรือพระ

5.4 รูปภาพของพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ที่ใช้ประดิษฐานบนเรือพระ

6. การวัดและประเมินผล

6.1 สิ่งที่วัดและประเมินผล

1) ความรู้ความเข้าใจ

2) เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 เครื่องมือการวัดและประเมินผล

1) แบบสังเกตพฤติกรรม

6.3 วิธีการวัดและประเมินผล

1) สัมภาษณ์ ซักถาม

2) สังเกตพฤติกรรม

- ความสนใจในการเรียน

- ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

- ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม/ตนเอง

- การอภิปราย การแสดงความคิดเห็นและการตอบคำถาม

3) สอบถามความเข้าใจ

4) ตรวจงาน/ตรวจแบบทดสอบ

6.4 เกณฑ์การประเมิน

ระดับดีมาก	ปฏิบัติตามกิจกรรมได้คะแนน	80 % ขึ้นไป
ระดับดี	ปฏิบัติตามกิจกรรมได้คะแนน	50-79 %
ระดับต้องปรับปรุง	ปฏิบัติตามกิจกรรมได้คะแนน	ต่ำกว่า 50 %

ใบความรู้

เรือพระ คือ รถ หรือ ล้อเลื่อน ที่ประดับตกแต่งให้เป็นรูปเรือเพื่อประดิษฐานหรือวางบุษบก ซึ่งภาษาพื้นเมืองของภาคใต้เรียกว่า “นม” หรือ “นมพระ” ยอดบุษบก เรียกว่า “ยอดนม” ใช้สำหรับอาราธนาพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนเรือพระ แล้วชักลากในวันออกพรรษา ลากพระทางน้ำ เรียกว่า “เรือพระน้ำ” ส่วนลากพระทางบก เรียกว่า “เรือพระบก” สมัยก่อนจะทำเป็นรูปเรือให้คล้ายเรือจริงๆ และต้องทำให้มีน้ำหนักน้อยที่สุด จึงใช้ไม้ไผ่สานมาตกแต่งส่วนที่เป็นแคมเรือและหัวท้ายเรือคงทำให้แน่นหนา ทางด้านหัวและท้ายทำงอนคล้ายหัวและท้ายเรือ แล้วตกแต่งเป็นรูปพญานาค ใช้กระดาดสีเงินสีทองทำเป็นเกล็ดนาค กลางลำตัวพญานาคทำเป็นร้านสูงราว 1.50 เมตร เรียกว่า “ร้านม้า” ส่วนที่สำคัญที่สุด คือ “บุษบก” ซึ่งแต่ละที่จะมีเทคนิคการออกแบบบุษบกที่สวยงามและประติมากรรมอย่างหลากหลายบุษบกนิยมทำเป็นรูป “จตุรมุข” ตกแต่งด้วยหางหงส์ช่อฟ้า ใบระกา และทวยครุฑต้องเตรียม “แทงต้ม” เตรียมหาในกระพ้อ และข้าวสารข้าวเหนียวเพื่อนำไปทำขนมต้ม แขนบนเรือพระ

เรือพระในอดีตนั้นตัวลำเรือพระจะมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีบุษบกตั้งอยู่ตรงกลางด้านบน ส่วนหัวและหางพญานาคจะทำไว้ที่บริเวณจุดที่เห็นว่าเหมาะสม (ในอดีตส่วนหัวและหางของเรือพระจะใช้เป็นตัวของ “หงส์” สาเหตุเพราะว่าประเทศไทยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศพม่าและเคยเป็นเมืองขึ้นมาก่อน ภายหลังจึงเปลี่ยนมาเป็นพญานาคแทน ซึ่งเป็นสัตว์ในตำนานของไทยและคนไทยให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างมาก) ส่วนการประดิษฐ์ตกแต่งก็ใช้ศิลปะแบบง่าย ๆ เช่น ธง ฉัตร เป็นต้น ส่วนรูปแบบในปัจจุบันเรือพระยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้ คือ มีพญานาคตรงส่วนหัวและท้าย ส่วนตรงกลางก็เป็นบุษบก ในส่วนของลำเรือพระได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย คือ จะทำเป็นรูปเรือจริงๆ แต่โครงสร้างภายในยังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าเหมือนเดิม และการประดิษฐ์ตกแต่งนอกจากจะมีธงและฉัตรแล้วยังมีการเพิ่มเติมกนกต่าง ๆ มากขึ้น เป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะกลางกับศิลปะพื้นบ้านภาคใต้เข้าด้วยกัน โดยเฉพาะเรือที่ส่งเข้าประกวดในงานประเพณีของจังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับการส่งเสริมจนกลายเป็นประเพณีอันยิ่งใหญ่ของจังหวัด และเป็นศูนย์กลางของเรือพระจากวัดต่างๆ ที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและสีสัน เป็นที่สนใจของคนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดสงขลา

“เรือพระ” จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งดังที่กล่าวมา ส่วนสำคัญที่สุดของเรือพระ คือ **บุษบก** ซึ่งจะประดิษฐานประกวอดประชันกันอย่างสุดฝีมือ หลังคาบุษบกนิยมทำเป็นรูปจตุรมุข หรือทำเป็นจตุรมุขซ้อน รูปทรงชะลูด งามสง่าสะดุดตาตกแต่งด้วยหางหงส์ ช่อฟ้า ใบระกา ตัวลำของกระจิง ฐานพระ บัว ปลายเสา คันทวย เป็นต้น เสาบุษบกมีลายแทงหยวก หรือใช้กระดาดสีแกะสลักลายปิดอย่างประณีตงดงามทั่วทุกส่วน ยอดของบุษบกจะเรียวยาวชะลูดสมส่วน ปลายสุดมักจะใช้ลูกแก้วฝังเมื่อต้องแสงแดดจะทอแสงงามระยับ จากปลายยอดบุษบกจะมีธงราวทำด้วยผ้าหลากสี ผูกห้อยไปยังส่วนต่างๆ ของประทุนหัวและท้ายเรือ นอกจากเพื่อความสวยงามแล้วยังช่วยพยุงให้บุษบกทรงตัวอยู่ได้อย่างมั่นคง

การอัญเชิญพระลากขึ้นประดิษฐานบนบุษบก

พระลาก คือ พระพุทธรูปยืน แต่ที่นิยม คือ พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร เมื่อถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 พุทธบริษัทจะสร้างน้ำพระและเปลี่ยนจีวรแล้วอัญเชิญขึ้นบนบุษบก แล้วพระสงฆ์จะเทศนา เรื่อง การเสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ของพระพุทธเจ้า ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ในตอนเช้ามีดชาวบ้านจะร่วมกันตักบาตรหน้าเรือพระ เรียกว่า “ตักบาตรหน้าล่อ” แล้วอัญเชิญพระพุทธรูปขึ้นประดิษฐานบนเรือพระ

พระพุทธรูปยืน หรือปางห้ามสมุทร

พระพุทธรูปปางอุ้มบาตร

ประเพณีลากพระดังที่กล่าวมาโดยทั่วไปแล้วจะมีอยู่ 2 ประเภท คือ การลากพระทางบกและการลากพระ ทางน้ำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เนื่องจากพื้นที่ภาคใต้บางแห่งเป็นที่ราบลุ่ม ชุมชนที่อยู่อาศัยในสถานที่แห่งนี้ซึ่งเป็นพื้นที่ใกล้ทะเล แม่น้ำลำคลอง การคมนาคมใช้เรือเป็นพาหนะ สำหรับชุมชนที่อาศัยในที่ราบสูงใช้เกวียนหรือรถยนต์เป็นพาหนะ ดังนั้น บุญประเพณีลากพระจำเป็นต้องใช้ยานพาหนะให้เหมาะกับพื้นที่จึงจะประกอบพิธีลากพระได้ทั่วภูมิภาคและแต่ละสถานที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันแต่รูปแบบหรืออุปกรณ์ที่นำมาใช้ในพิธี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การลากพระทางน้ำ เป็นประเพณีลากพระทางน้ำของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ราบลุ่มการคมนาคมใช้เรือเป็นพาหนะ การลากพระทางเรือมักเป็นวัดที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ชาวบ้านแถบนั้นจึงมีเรือมาก วิธีนี้เป็นการลากไม่ตรงตามฤดูกาล เพราะต้องคอยให้ถึงฤดูน้ำมาก เพราะฉะนั้นการลากพระทางเรือนี้ เพื่อต้องการทำบุญและรื่นเริงมากกว่าที่จะทำให้ถูกต้องตามกาลที่ลัทธิธรรมเนียมเคยมีมา

เรือพระน้ำจะใช้เรือสำปั้นหรือเรือสำหรับลากจูง ขนาดบรรทุกจุประมาณ 3-5 เกวียนสมัยก่อนนิยมใช้เรือ 2 ลำ ผู้คนนานกันที่ใช้ถึง 3 ลำก็มี ปัจจุบันนิยมใช้เพียงลำเดียว (เพราะหาเรือประเภทนี้ได้ยากและจำนวนเรือเปรียบที่จะใช้ลากมีน้อยลง) ในกรณีที่ใช้เรือเกินกว่า 1 ลำ จะใช้ไม้กระดานปูทาบวางแคมเรือ และผูกมัดเชื่อมโยงอย่างมั่นคงแน่นหนาตรงจุดเลยกึ่งกลางไปทางหัวเรือประมาณ 2 ใน 5 ส่วน จะวางบุษบกหรือยอดนมเพื่อประดิษฐานพระพุทธรูปประมาณส่วนที่ 3 และ 4 หลังบุษบกจะทำเป็นหลังคาประทุนที่มีหน้าต่างหรือทำเป็นหลังคาอย่างเรือกัญญาสำหรับพระภิกษุและสามเณรและผู้ใหญ่ที่

ติดตามปรนนิบัตินั้น ส่วนหัวไม่มีหลังคาใช้เป็นที่วางประโคม ซึ่งมีโพน (กลองทัด) 2 ใบเป็นหลักอาจจะมี โหม่ง ฉิ่ง ฉาบ ประกอบ ส่วนท้ายของเรือเป็นที่สำหรับคนถือท้ายเรือและเด็ก ๆ นั้น (หากใช้เรือตัวเดียวก็จะจัดสรรเพื่อใช้ประโยชน์ในลักษณะเดียวกัน) เรือพระทุกลำ (จะใช้เรือจริงที่ลำก็รวมเรียกว่า 1 ลำ) จะต้องมีเชือกเสมอ หรือเชือกกลางขนาดใหญ่ที่ยาวพอประมาณ ผูกติดไว้ทั้งด้านหัวและด้านท้ายเพื่อให้เรือเพรียวซีกลาก หรือลากแข่งกัน

2. การลากพระบก เป็นประเพณีลากพระทางบกของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ราบสูงการคมนาคมในชีวิตประจำวันใช้เกวียนหรือรถยนต์และรถไฟเป็นพาหนะ การลากพระทางบกส่วนใหญ่มักเป็นวัดที่อยู่ในที่ดอนไม่มีแม่น้ำลำคลองก็ใช้วิธีลากทางบก การลากพระทางบกนี้มีมาก และต้องทำตามฤดูกาลแต่ร้านม้าที่จัดตั้งบุษบกใช้คำว่า “เรือ” นำหน้าจึงเรียกว่า “เรือพระบก” สันนิษฐานว่า การลากพระคงเริ่มจากลากพระทางเรือก่อนที่จะดัดแปลงมาเป็นลากพระบก การตกแต่งเรือพระบกมักจะตกแต่งหัวและท้ายเรือเป็นรูปพญานาค อาจทำเป็นพญานาค 5 ตัว หรือ 7 ตัว ใช้กระดาดสีเงินสีทองหรือสีสะท้อนแสงสีต่างๆ ทำให้เป็นเกล็ดพญานาค สะท้อนแสงระยิบระยับไปทั้งลำ

การทำเรือพระบก สมัยก่อนจะทำเป็นรูปเรือให้คล้ายเรือจริงมากที่สุดและจะต้องพยายามให้มีน้ำหนักน้อยที่สุด จึงมักใช้ไม้ไผ่สานหรือเสื่อกระจูดมาตกแต่งตรงส่วนที่เป็นแคมเรือและหัวท้ายเรือคงทำให้แน่นอน เฉพาะส่วนพื้นเพื่อนั่งและวางบุษบกกับส่วนที่จะผูกเชือกชักลากเท่านั้นแล้วใส่ล้อหรือเลื่อนที่ทำขึ้นจากไม้สี่เหลี่ยมขนาดใหญ่สองท่อนรองรับข้างล่างเพื่อให้ชักลากเรือพระไปได้สะดวก ไม้สองท่อนนี้ทางด้านหัวและท้ายทำงอนคล้ายหัวและท้ายเรือแล้วตกแต่งเป็นรูปตัวพญานาค อาจทำเป็น 1 ตัว หรือมากกว่าก็ได้ ใช้กระดาดสีเงินสีทองหรือกระดาดสีสะท้อนแสงทำเป็นเกล็ดนาค ซึ่งจะทำให้สะท้อนแสงระยิบระยับไปทั้งลำ เมื่อขณะชักลากกลางลำตัวพญานาคทำเป็นร้านสูงราว 1.50 เมตร เรียกว่า “ร้านม้า” สำหรับวางส่วนสำคัญที่สุดของเรือพระ คือ **บุษบก** หรือ **นมพระ** ซึ่งนายช่างแต่ละท้องถิ่นจะมีเทคนิคในการออกแบบบุษบกเพื่อให้เหมาะสมทั้งลวดลายและรูปร่าง มีการประดิษฐ์ประดอยอย่างสุดฝีมือ หลังคาบุษบกนิยมทำเป็นรูปจตุรมุข หรือทำเป็นจตุรมุขซ้อน รูปทรงชะลูดงามสง่าสะดุดตา ตกแต่งด้วยหางหงส์ ซ้อฟ้า ไบระกา ตัวล้อยอง กระจิงฐานพระบัวปลายเสา คันทวย เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การลากพระทางบก แตกต่างจากลากพระทางน้ำ คือ การใช้แรงคนเดินเท้าลากจูงเรือพระ ตั้งขบวนเดินลัดตัดทุ่งนา หมู่บ้าน ผ่านคูดหนองร่องลำธาร โดยใช้ไม้ไผ่ผูกติดโคนต่อปลายให้ยาวตามที่ต้องการผูกติดกับเรือพระเป็นคู้ขนานหลายๆ เส้นแทนเชือก เพราะสะดวกในการจับลากจูงขบวนผ่านตามหมู่บ้าน ประชาชนจึงนำขนมต้มมาแขวนพระหัตถ์พระพุทธรูปหรือผูกห้อยกับร้านม้า พอร่วมอนุโมทนาแล้วเสร็จก็รีบก้าวไปเข้าร่วมขบวนลากพระตามประเพณี การลากพระบกมีทั้งนั้นหลากหลายที่ที่มีความสนุกสนาน ตลกขบขันและความสัมพันธ์ที่ดีก็เกิดขึ้นเป็นต้นว่า ขบวนผ่านลงน้ำทุกคนก็เปียกน้ำ ผ่านโคลนตมก็เปื้อนโคลนตม บางครั้งแย่งเรือพระซึ่งกันและกัน อีกกลุ่มหนึ่งลากไปข้างหน้า อีกกลุ่มหนึ่งดึงถอยหลัง เพราะอยากเปลี่ยนเส้นทางจนกลายเป็นกีฬาชักเย่อไปโดยไม่เจตนา เสียงหัวเราะกลุ่มและลูกน้องร้องตะโกนหาแนวร่วมจากชุมชน ประสมประสานเสียงกับเครื่องประโคม เช่น ระฆัง ตะโพนฆ้อง ก้องกัมปนาทสะท้อนทุ่งหากขบวนมุ่งตรงเข้าหมู่บ้านใด หมู่จะแหกคอก วิว

ควายวิ่งออกนอกบ้านพลัดถิ่นหลงฝูง เชือกผูกล่ามจูงขาดกระจัดกระจาย เหตุการณ์เหล่านี้ไม่มีใครโกรธ และโทษใคร เพราะบุญประเพณีเป็นที่ยึดใจ ความโกรธไม่สามารถมาบัญชาให้ใครโกรธใคร

ดังนั้น สิ่งที่ เหมือนกัน คือ ขบวนลากพระทั้งทางบกและทางน้ำต่างมุ่งหน้าไปยังสถานที่แห่ง เดียวกัน เพื่อบำเพ็ญทำกิจกรรมและนันทนาการร่วมกัน สถานที่ดังกล่าวจะเป็นศูนย์กลางท้องถิ่นนั้นๆ เรือพระที่ขบวนลากมาจากวัดเหนือ วัดใต้ หรือ จากวัดอื่นใด ทั้งเรือพระบกและพระน้ำ จะลากไปหยุด ร่วมกัน ณ สถานที่นั้นและจะถึงก่อนเวลาถวายภัตตาหารเพลแต่พระสงฆ์ทุกๆ ขบวน และเรือพระที่นำ มาจากทุกวัดเพื่อร่วมในพิธีจะลากมาชุมนุมกัน ณ จุดใดจุดหนึ่งที่ได้นัดหมายกันไว้ ชาวบ้านจะนิมนต์ พระภิกษุสงฆ์มารวมกันในที่แห่งเดียว เพื่อชาวบ้านจะได้ทำบุญตักบาตรถวายภัตตาหารเพลแต่ พระภิกษุสงฆ์เหล่านั้น เมื่อพระภิกษุสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จ ชาวบ้านก็รับประทานอาหารร่วมกัน ในตอน ปลายจะมีการละเล่นเพื่อความสนุกสนานรำเริงบันเทิงใจ เป็นการเสริมบุญกุศลอีกต่อหนึ่ง มีการแข่งเรือ พระกัน มีการแข่งเรือ มีกีฬาชั้ดตัม หรือปาขนมตัม มีการประกวดเรือพระ การแข่งขันเสียงตะโพน และ มีมหรสพต่างๆ อีกมากมาย เพื่อความสนุกสนานเบิกบานใจ

ใบงานที่ 4.1

ชื่อ.....เลขที่.....ชั้น.....

คำชี้แจง

ให้นักเรียนตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนบอกความหมายและความสำคัญขององค์ประกอบต่างๆ ของเรือพระ ในหัวข้อ
ดังต่อไปนี้

1.1 “นมพระ” หรือ “บุษบก”

.....
.....
.....
.....

1.2 ส่วนหัวและหางพญานาค

.....
.....
.....
.....
.....

1.3 ยอดบุษบก หรือ “ยอดนม”

.....
.....
.....

1.4 ฐานม้า

.....
.....
.....
.....
.....

2. ให้นักเรียนบอกถึงความแตกต่างของการลากพระทางบก และการลากพระทางน้ำ

การลากพระทางบก	การลากพระทางน้ำ
1)	1) .....
2)	2) .....
3)	3) .....
4)	4) .....
5)	5) .....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 “เรือพระที่คงคุณค่า” จำนวน 4 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 “เรือพระในท้องถิ่นของฉัน” เวลาเรียน 2 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

การประดิษฐ์ตกแต่งเรือพระเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะกลางกับศิลปะพื้นบ้านสงขลาเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะเรือพระที่ส่งเข้าประกวดในงานประเพณีของจังหวัดสงขลา ซึ่งได้รับการส่งเสริมจนกลายเป็นประเพณีอันยิ่งใหญ่ของจังหวัด และเป็นศูนย์กลางของเรือพระจากวัดต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายทั้งรูปแบบและสีสัน โดยเฉพาะชุมชนบ้านบางดานมีเรือพระที่มีลักษณะที่โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนอย่างมาก โดยสามารถชนะการประกวดในด้านความสวยงามของตัวเรือพระในงานประเพณีลากพระของจังหวัดสงขลาทุกปี จนเป็นที่สนใจของประชาชนทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายเอกลักษณ์และลักษณะของตัวเรือพระ ในชุมชนท้องถิ่นบ้านบางดานที่ใช้ในการประกวดแข่งขันในงานประเพณีลากพระได้
- 2) อธิบายหลักเกณฑ์ของการตัดสินการประกวดเรือพระโดยรวมได้

3. เนื้อหา

เอกลักษณ์และลักษณะสำคัญของเรือพระ ของชุมชนบ้านบางดาน และเรือพระที่ใช้ในการประกวดแข่งขันในงานประเพณีลากพระ

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำ

1) ทบทวนความรู้เดิม และครูสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับเรือพระที่ใช้ในงานประเพณีลากพระ แล้วโยงมาถึงเรือพระในชุมชนบ้านบางดานว่ามีลักษณะสำคัญอย่างไร โดยมีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาร่วมถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียน โดยมีรูปภาพและวีดิทัศน์เรือพระของชุมชนบ้านบางดานมาประกอบการเรียนการจัดการเรียนรู้

2) ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องของเรือพระในชุมชนบ้านบางดานว่ามีลักษณะอย่างไร โดยครูคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถามเพิ่มเติมและมีปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มเติมเนื้อหาอื่นๆ ให้กับผู้เรียน

4.2 ชั้นเรียนรู้/กิจกรรม

1) สร้างความตระหนักและความสนใจให้นักเรียนอยากรู้ อยากเห็นในเรื่องของเรือพระของชุมชนบ้านบางदानและเหตุผลที่เรือพระได้รับรางวัลต่างๆ ปีจากการประกวดเรือพระในงานประเพณีลากพระประจำปี โดยผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านคอยชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างและลักษณะเด่นของเรือพระชุมชนบ้านบางदानและชุมชนอื่นๆ

2) ครูผู้สอน และปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มเติมเนื้อหาในเรื่องของเกณฑ์การตัดสินการประกวดเรือพระในงานประเพณีลากพระ

3) แบ่งกลุ่มนักเรียนกลุ่มละ 5-6 คน เพื่อนำนักเรียนไปดูสถานที่การสร้างเรือพระของชุมชนบ้านบางदानและดูเรือพระของปีที่ผ่านมาว่ามีลักษณะอย่างไร และพบข้อสังเกตอะไรบ้างโดยให้นักเรียนแต่ละกลุ่มบันทึกลงในแบบบันทึกการสำรวจ ที่ 5.1 ที่ได้รับมอบหมาย

4) นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนและร่วมกันอภิปรายถึงความรู้ในเรื่องเรือพระ และซักถามในเรื่องที่สงสัยและแสดงความคิดเห็น

4.3 ชั้นสรุป

ครูสรุปและขยายความรู้เพิ่มเติมให้กับนักเรียน

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

5.1 ใบความรู้

5.2 แบบบันทึกผลการสำรวจ

5.3 ภาพวีดิทัศน์ของเรือพระชุมชนบ้านบางदान

5.4 รูปภาพเรือพระของชุมชนบ้านบางदान

5.5 แหล่งเรียนรู้ในชุมชนท้องถิ่น

6. การวัดและประเมินผล

6.1 สิ่งที่วัดและประเมินผล

- 1) ความรู้ความเข้าใจ
- 2) ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม
- 3) เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล

- 1) แบบสังเกตพฤติกรรม

6.3 วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) สัมภาษณ์ ซักถาม
- 2) สังเกตพฤติกรรม
  - ความสนใจในการเรียน
  - ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม
  - ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม/ตนเอง

- การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการตอบคำถาม

3) สอบถามความเข้าใจ

4) ตรวจสอบผลงาน/ตรวจแบบทดสอบ

6.4 เกณฑ์การประเมิน

ระดับดีมาก	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	80 % ขึ้นไป
ระดับดี	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	50-79 %
ระดับต้องปรับปรุง	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	ต่ำกว่า 50 %

ใบความรู้

เรือพระชุมชนบ้านบางदान

ชาวชุมชนบ้านบางदानก็เป็นอีกชุมชนหนึ่งที่มีลักษณะเด่นในเรื่องของการจัดงานประเพณีลากพระและการสร้างเรือพระ ซึ่ง “เรือพระ” ของหมู่บ้านบางदानมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนชุมชนอื่นๆ โดยมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของตนเองมายาวนาน ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

1) ตัวเรือจะมีความอ่อนช้อยทั้งลำมีสวดลายที่วิจิตรบรรจงด้วยฝีมือของช่างผู้ชำนาญ และมีประสพการณ์ ตัวอย่าง คือ

- พระพุทธรูปที่ประดิษฐานบนเรือพระหรือบนบุษบก เป็นพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์และสวยงามอย่างยิ่ง ซึ่งก็คือ “พระพุทธรูปปางห้ามญาติ” หรือชาวบ้านเรียกอีกอย่างว่า “พระสองพี่น้อง”

- ตัวเรือใช้รูปทรงสมเตา
- ลายกนกมีความละเอียด สวยงาม ต่อเนื่องกันทั้งส่วนหัวเรือจรดท้ายเรือ
- ตัวพญานาค เป็นแบบ “นาค ลอดท้องเรือ” ซึ่งเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นเฉพาะของเรือพระชุมชนบ้านบางदानเลยทีเดียว ซึ่งเป็นสิ่งที่ลอกเลียนแบบกันได้ยาก

- การต่อโครงเรือพระมีความแข็งแรง โดดเด่น
- ช่างทำของเรือพระ หรือภาษาถิ่นที่เรียกว่า “เจ้าเรื่อง” มีเรื่องราวอยู่ครบตามพุทธประวัติที่เล่าขานกันมา อาทิ เช่น เรื่องราวของนรก สวรรค์ ภูต ผี ปีศาจ สัตว์ ฯลฯ

2) มีความคิดสร้างสรรค์และคิดลวดลาย สี สัน ใหม่ ๆ เสมอในการออกแบบและการสร้างเรือพระในแต่ละปี โดยไม่ซ้ำกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้มาจากการระดมความคิดของกลุ่มช่างฝีมือและปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนบ้านบางदानทั้งสิ้น

3) ส่วนหน้าของเรือพระ นิยมจะตกแต่งและเพิ่มเติมสัญลักษณ์ หรือเครื่องหมาย ที่แสดงออกถึงความสำคัญของกิจกรรมในแต่ละปีของจังหวัดสงขลาหรือของประเทศไทย เช่นเดียวกันในปีนี้ (พ.ศ. 2549) เรือพระชุมชนของชุมชนบ้านบางदानจะใช้สัญลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งในปี่มหามงคลนี้ ซึ่งก็คือตราสัญลักษณ์ของการฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวไทยทุกคนทุกหมู่เหล่ามีความภาคภูมิใจเป็นอย่างมาก รวมถึงชาวสงขลาและชุมชนบ้านบางदानด้วย

4) มีการร่วมแรงร่วมใจกันของทางชาวบ้าน วัด โรงเรียน ช่างฝีมือ และผู้เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ได้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างสรรค์เรือพระขึ้นมาจนสำเร็จ ซึ่งจะเห็นได้จากการเข้าร่วมงานประเพณีลากพระที่ผ่านมาในแต่ละปีที่แสดงออกถึงพร้อมเพียง ความสามัคคี ของชาวบ้านชุมชนบ้านบางदान

ดังนั้น เมื่อมีการประกวดแข่งขันขบวนลากพระและความสวยงามของเรือพระ ชุมชนบ้านบางदानก็จะได้รับรางวัลชนะเลิศทุกๆ ปี ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าชุมชนบ้านบางदान เป็นชุมชนหนึ่งที่มีเอกลักษณ์และจุดเด่นในเรื่องของการสร้างเรือพระ และการจัดงานประเพณีลากพระของจังหวัดสงขลาเลยทีเดียว ซึ่งเยาวชนและพุทธศาสนิกชนสมควรจะช่วยกันฟื้นฟูรักษาเอาไว้ เพราะนอกจากได้บุญได้กุศล

แล้วยังเป็นประเพณีที่สนุกสนานแสดงออกถึงความสามัคคี ความรัก ความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชน อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ การที่คนหมู่มากมารวมกันด้วยแรงศรัทธานั้นก็ก่อให้เกิดความรัก ความผูกพันอันมั่นคงยาวนาน ซึ่งเป็นลักษณะอุปนิสัยใจคอของคนไทยมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และที่สำคัญยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่ายิ่งของชุมชนอีกด้วย ดังภาพตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

เรือพระของชุมชนบ้านบางदान ปี พ.ศ. 2548

ประมวลภาพเรือพระของชุมชนบ้านบางदान ในงานประเพณีโลกพระ ประจำปี 2548

แบบบันทึกผลการสำรวจที่ 5.1

เรื่อง เรือพระในชุมชนของเรา

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. .... รองประธาน
3. .... สมาชิก
4. .... สมาชิก
5. .... สมาชิก
6. .... สมาชิก
7. .... เลขานุการ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนสำรวจรายละเอียดโดยรวมของเรือพระ องค์ประกอบต่างๆ ที่สำคัญ แล้วบันทึก รายละเอียดที่พบลงในหัวข้อที่กำหนดให้

รายละเอียดของข้อมูลเรือพระ

1. ตัวเรือพระ (ลักษณะโดยรวม)

.....
.....
.....
.....
.....

2. องค์ประกอบต่างๆ ของเรือพระ ประกอบด้วย

2.1 ยอดนม หรือ ยอดบุษบก .....

.....
.....
.....
.....

2.2 ส่วนหัวและหางพญานาค.....

.....
.....

2.3 รันน้ำ .....

.....
.....

2.4 พระพุทธรูป .....

.....
.....

2.5 ลวดลายของเรือพระ .....

.....
.....

2.6 ส่วนประกอบอื่นๆ .....

.....
.....
.....
.....
.....

3. สถานที่เก็บเรือพระ

.....
.....
.....

4. ข้อมูลอื่นๆ ที่พบ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (ภาคเรียนที่ 1)

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 “สรรสร้างตัวเรือพระ” จำนวน 6 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 “ร่วมด้วยช่วยกันวางแผนสร้างเรือ” เวลาเรียน 6 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

“เรือพระ” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของประเพณีลากพระ ซึ่งตัวเรือพระเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของประเพณีลากพระ โดยในกระบวนการและขั้นตอนต่างๆ ของการสร้างเรือพระนั้นจะมีพุทธศาสนิกชน ช่างฝีมือ ปรชาญชาวบ้าน และพระสงฆ์ช่วยกันออกแบบในการสร้างและตกแต่งเรือพระกันอย่างสวยงาม ในปัจจุบันการสร้างเรือพระจะเน้นความสวยงามและสีสันของตัวเรือพระเป็นหลัก แต่ก็ยังคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ดั้งเดิมขององค์ประกอบของตัวเรือพระที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษเอาไว้ ซึ่งผู้เรียนควรที่จะได้ลองฝึกปฏิบัติในการสร้างเรือพระจำลองขึ้นมา โดยอาศัยความรู้ที่ได้เรียนรู้มาในบทเรียนที่ผ่านมา โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างเรือพระ โดยอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ทางธรรมชาติที่หาได้ง่ายเพื่ออนุรักษ์เรือพระแบบดั้งเดิมเอาไว้ โดยมีปรชาญชาวบ้านคอยให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายขั้นตอนในการสร้างตัวเรือพระได้
- 2) อธิบายความแตกต่างของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพระในอดีตและปัจจุบันได้
- 3) ออกแบบ และวางแผนการสร้างเรือพระจำลองได้
- 4) ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มในการสร้างเรือพระร่วมกับปรชาญชาวบ้านได้

3. เนื้อหา

ขั้นตอนการสร้างเรือพระจำลอง ความแตกต่างของวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพระในอดีตและปัจจุบัน การออกแบบและวางแผนในการสร้างเรือพระจากวัสดุ อุปกรณ์จากธรรมชาติและ การฝึกปฏิบัติกิจกรรมในการสร้างเรือพระ

4. กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้

4.1 ขั้นนำ

1) ครูสนทนากับนักเรียนในเรื่องของลักษณะเรือพระในอดีตว่าเป็นอย่างไรแล้วโยงมาถึงเรือพระในปัจจุบันเพื่อให้นักเรียนเห็นภาพความแตกต่าง โดยมีรูปภาพและวีดิทัศน์เป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้

2) ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในเรื่องลักษณะของเรือพระในชุมชนบ้านบางตานว่ามีลักษณะอย่างไร แตกต่างจากอดีตมากน้อยแค่ไหน โดยครูคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและซักถามเพิ่มเติมและมีปราชญ์ชาวบ้านเพิ่มเติมเนื้อหาอื่นๆ ให้กับผู้เรียน

3) ครูให้ผู้เรียนช่วยกันระดมความคิดในการวางแผนออกแบบในการสร้างเรือพระจำลองขึ้นมาเองตามมาตรฐานที่กำหนดขึ้น คือ 1 : 500 โดยอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ทางธรรมชาติในท้องถิ่นและวัสดุอื่นๆ ตามความเหมาะสม แต่ยังคงไว้ด้วยความหมายดั้งเดิมที่มีมาจากอดีต โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคอยให้คำแนะนำ

4.2 ชั้นเรียนรัฐ/กิจกรรม

1) แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 5-6 คน เพื่อให้ช่วยกันออกแบบวางแผนในการสร้างเรือพระ แล้วนำมาอภิปรายหน้าชั้นเรียนถึงแนวคิดและรูปแบบเรือพระของตนเอง แล้วบันทึกลงในใบงานที่ 6.1

2) ครูและผู้เรียนร่วมกันสรุปถึงข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละกลุ่ม เพื่อหามติและแนวทางในการสร้างเรือพระขึ้นมา โดยสมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานต่างๆ กัน

3) ครูจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพระไว้ และให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอนการสร้างเรือพระต่อไป โดยครูผู้สอนคอยจับบันทึกการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียนเป็นระยะๆ

4) นักเรียนลงมือปฏิบัติการสร้างเรือพระตามแผนและรูปแบบที่วางไว้ โดยมีปราชญ์ชาวบ้านคอยให้คำแนะนำ

5) นักเรียนส่งผลงานที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วให้ครูผู้สอน

6) ครูผู้สอนและปราชญ์ชาวบ้านตรวจสอบความสวยงาม ความถูกต้องของเรือพระเพื่อตรวจให้คะแนนและทำการวัดและประเมินผลต่อไป

4.3 ชั้นสรุป

1) ทำการทดสอบหลังเรียน

2) ครูผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้าน นักเรียน และโรงเรียนบ้านบางตานร่วมกันทำกิจกรรมในงานประเพณีลากพระ โดยนำเรือพระที่สร้างขึ้นร่วมขบวนงานประเพณีลากพระที่จัดขึ้น

3) ครูผู้สอนทำการประเมินตามขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นตามขั้นตอนที่จัดทำไว้

5. สื่อ/แหล่งการเรียนรู้

5.1 ใบงาน

5.2 ภาพวีดิทัศน์เกี่ยวกับเรือพระในอดีตและปัจจุบัน

5.3 รูปภาพเรือพระ

5.4 วัสดุ อุปกรณ์ในการสร้างเรือพระ

6. การวัดและประเมินผล

6.1 สิ่งที่วัดและประเมินผล

- 1) ความรู้ความเข้าใจ
- 2) ทักษะกระบวนการทำงานกลุ่ม
- 3) เจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน

6.2 เครื่องมือวัดและประเมินผล

- 1) แบบทดสอบหลังเรียน
- 2) แบบสังเกตพฤติกรรม
- 3) แบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรม

6.3 วิธีการวัดและประเมินผล

- 1) ทดสอบหลังเรียน
- 2) สัมภาษณ์ ชักถาม
- 3) สังเกตพฤติกรรม
  - ความสนใจในการเรียน
  - ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรม
  - ความรับผิดชอบต่อกลุ่ม/ตนเอง
  - การอภิปราย การแสดงความคิดเห็น และการตอบคำถาม
- 5) สอบถามความเข้าใจ
- 6) ตรวจสอบผลงาน/ตรวจแบบทดสอบ

6.4 เกณฑ์การประเมิน

ระดับดีมาก	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	80 % ขึ้นไป
ระดับดี	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	50-79 %
ระดับต้องปรับปรุง	ปฏิบัติกิจกรรมได้คะแนน	ต่ำกว่า 50 %

ใบงานที่ 6.1

วันที่..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ชื่อกลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

1. .... ประธาน
2. .... รองประธาน
3. .... สมาชิก
4. .... สมาชิก
5. .... สมาชิก
6. .... สมาชิก
7. .... เลขานุการ

คำชี้แจง

ให้นักเรียนออกแบบและวางแผนการสร้างเรือพระ โดยระบุรายละเอียดในการสร้างเรือพระ รวมถึงแนวคิดหลักของการสร้างเรือพระ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

รายละเอียดของข้อมูลเรือพระ

1. ตัวเรือพระ (ลักษณะโดยรวม)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. องค์ประกอบต่างๆ ของเรือพระ

2.1 .....

.....

.....

.....

2.2 .....

.....
.....
.....

2.3 .....

.....
.....
.....

2.4 พระพุทธรูป .....

.....
.....
.....

2.5 ลวดลายของเรือพระ .....

.....
.....
.....

2.6 ส่วนประกอบอื่นๆ .....

.....
.....
.....

3. รายละเอียด .....

.....
.....
.....

4. แนวคิดในการสร้างเรือพระ .....

.....
.....
.....

5. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ความคิดเห็นของครูผู้สอน .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

7. ความเห็นของประชาชนชาวบ้าน .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

8. ความเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(.....)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

9. ความเห็นของปราชญ์ชาวบ้าน .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....